

1. ÜNİTE

TARİH VE ZAMAN

1. ÜNİTE KONULARI

- Tarih biliminin tanımı, konusu, yöntemi, kaynakları
- Tarih biliminin özellikleri
- Tarihe yardımcı olan diğer bilim dalları
- Tarih öğrenmenin amacı ve yararları
- Tarih yazım çeşitleri
- Olay ve Olgu tanımları farklılıkları
- Zaman ve Takvim Kavramı
- Yüzyıl hesaplamaları

1.HAFTA

- **Tarih**: İnsan topluluklarının geçmişteki faaliyetlerini ve birbirleri olan ilişkilerini;

YER ve **ZAMAN** belirterek,

NEDEN – SONUÇ ilişkisi içerisinde,

BELGELERE dayalı olarak inceleyen,

OBJEKTİF bir şekilde inceleyen sosyal bir bilimdir.

- NOT: Tarih diğer bilim dallarından farklı olarak **deney** ve **gözlem** yönteminden yararlanmaz. Bu nedenle tarihi olaylarda genelleme yapılamaz. Çünkü her tarihi olay kendine özgüdür.

Tarih Biliminin Özellikleri

- Belgelere dayanması,
- Objektiftir.
- Olayları sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde inceler.
- Deney ve Gözlem yapılamaz.
- Olaylar devrin şartlarına göre değerlendirilir.

KAYNAK

Tarihçi, deney ve gözlem yapma imkanına sahip olmadığı için geçmişi inceleme noktasında **kaynak** adı verilen tarihsel belgelerden yararlanırlar.

Kaynaklar;

- **Birincil elden kaynaklar** ve **ikincil elden kaynaklar** olmak üzere ikiye ayrılır.

Birincil elden kaynaklar; Olayın yaşandığı döneme ait belge ve buluntulardır. Bu kaynaklar anlatılan olaya direk tanık olan veya tanık olan kişileri dinleyen kişilerce oluşturulur.

İkincil elden kaynaklar; Olayın geçtiği döneme yakın ya da o dönemin kaynaklarından yararlanılarak oluşturulan eserlere denir.

Kaynaklar türlerine göre:

- **Sözlü Kaynaklar**; Destanlar, Mitoslar, Efsaneler, Hikayeler, Atasözleri..
- **Yazılı Kaynaklar**; Kitabeler, Kanunlar, Fermanlar, Hatıralar, Paralar...
- **Görsel ve İşitsel Kaynaklar**; Resimler, Minyatürler, Fotoğraflar, Filmler, Ses Kasetleri...
- **Tarihi Kalıntılar**; Arkeolojik kalıntılar, Silahlar, Giysiler, Ev Eşyaları...

Olmak üzere dört grupta sınıflandırılır.

TARİHİ KAYNAKLAR





2. HAFTA

TARİHE YARDIMCI BİLİMLER

- **Coğrafya:** Yeryüzü ve iklim bilimidir. İnsan ve mekanın karşılıklı etkileşimini inceler.
- **Arkeoloji:** Kazı bilimidir. Su ve toprak altındaki kalıntıları ortaya çıkarırlar.
- **Kronoloji:** Zaman ve takvim bilimidir. Tarihi olaylar arasında bağlantı kurmamızı sağlar.
- **Nüvizmatik:** Eski madeni paraları inceleyen bilim dalıdır.
- **Paleografya:** Eski yazı bilimidir. Yazı ve alfabeleri inceler.
- **Epigrafya:** Kitabe – yazı bilimidir. Tarihi yapılar, anıtlar ve mezar taşları üzerindeki yazıları inceler.

- **Antropoloji:** Irk bilimidir. İnsan ırklarının kökenlerini ve özelliklerini inceler.
- **Etnografya:** Kültür bilimidir. Toplumların yaşayışlarını, hayat tarzlarını ve gelenek göreneklerini inceler.
- **Heraldik:** Arma bilimidir.
- **Sicilografi:** Mühür bilimidir.
- **Kimya:** Karbon 14 denen bir metotla tarihi kalıntıların ve fosillerin yaşları öğrenilir.
- **Filoloji:** Dil bilimidir. Dillerin tarihini ve gelişimini inceler.

- **Onomastik:** Yer adları bilimidir.
- **Diplomasi:** Antlaşma ve vesika bilimidir. Uluslararası ilişkileri inceler.
- **Şecere:** Soy bilimidir.

Hukuk, Edebiyat, Psikoloji, Felsefe gibi alanlar tarih bilimine yardımcı diğer bilim dallarıdır.

DİKKAT!

- **Arkeoloji, Antropoloji, Etnografya** bilim dalları yazının bulunmasından önceki dönemleri aydınlatmada etkilidir.
- **Nümizmatik, Filoloji, Paleografya, Epigrafi, Şecere, Diplomasi** gibi bilim dalları yazının bulunmasından önceki dönemleri aydınlatmada **kullanılamaz.**

TARİHE YARDIMCI BİLİM DALLARI





3. HAFTA

TARİH ÖĞRENMENİN AMACI VE YARARLARI

Tarih öğrenmenin yararları:

- Tarih, insanın kendini tanıyıp bilmesini sağlar.
- İnsana kendi özgün kimliğini oluşturmasında yardımcı olur.
- İçinde yaşadığı toplumun tarihini okuyup öğrenen insan, öğrendiği bilgiler sayesinde toplumun ortak kültürel değerlerini daha yakından tanıyıp anlar.
- Tarih, içerdiği bilgilerle insanların kültür seviyesini yükseltir.
- İnsanın algılama, araştırma, anlama, yorumlama ve muhakeme yapma gibi zihinsel becerilerini geliştirir.

TARİH YAZIM ÇEŞİTLERİ

Hikayeci Tarih:

Rivayetçi Tarih olarakta adlandırılır.

Temsilcisi Heredotos'dur.

Bu tarih yazım çeşidinde tarihçi olayları duyduğu gibi aktarmıştır.

Yer ve zaman belirtilmesine rağmen olaylar arasında neden – sonuç ilişkisi içerisinde verilmemiştir.

İlk ortaya çıkan tarih yazım şeklidir.

- **Öğretici Tarih:**

Pragmatik Tarih olarakta adlandırılır.

Temsilcisi Thukydides'dir.

Bu tarih yazıcılığında amaç geçmişten ders çıkarmaktır.

Olaylar liderler ve önemli şahsiyetlerin üzerinden anlatılır.

- **Sosyal Tarih:**

Tarihe ait olayların tek bir neden ve olgu üzerinden değil, sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel bir çok etken dikkate alınarak anlaşılabilceğini savunur.

- **Araştırmacı Tarih:**

Bilimsel Tarih olarakta adlandırılır.

1800'lü yıllardan itibaren ortaya çıkmıştır.

Bu yazımda tüm olaylar belgelere dayandırılır.

Sebep – sonuç ilişkisi içerisinde tarafsız olarak incelenir.

Olayların doğruluğu açısından güvenilirliği en fazla olan yazım şeklidir.

OLAY VE OLGU KAVRAMLARI

- **OLAY:**

Tarihi süreç içerisinde tek tek meydana gelen kısa süreli gelişmelere **olay** denir.

Talas Savaşı

Osmanlı Devleti'nin Edirne'yi fethetmesi

- **OLGU:**

Olayların sonuçları neticesinde ortaya çıkan uzun süreli gelişmelere **olgu** denir.

Türkler'in İslam Dinini kabul etmeye başlaması

Türkler'in Balkanlara yerleşmeye başlaması